

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ ЗДОРОВ'Я

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавр

(назва освітнього ступеню)

спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)»

(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП: ДПП 12, ДПП 14)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Кафедрою здоров'я людини та фізичної культури
Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Кущ Олександр Сергійович, канд.психол.наук, доцент

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри здоров'я людини та фізичної культури

Протокол від «_____» _____ 2020 року № _____

В.о.завідувача кафедри _____ (Антонова О.І.)
(підпис)

ОБГОВОРЕННО ТА РЕКОМЕНДОВАНО до видання методичною комісією
КрНУ за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)»

Протокол від «_____» _____ 2020 року № _____

Голова _____ (Лошицька Т.І.)
(підпис)

© КрНУ імені Михайла Остроградського, 2020 рік

© Кафедра ЗЛФК, 2020 рік

© Кущ О.С. 2020 рік

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «**Психологія, психологія здоров'я**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки БАКАЛАВРІВ напряму 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення особливостей прояву, розвитку та формування механізмів психіки людини, формування особистості у процесі виховання та освіти. Цей курс містить первинні знання та положення, які ще будуть за потреби розгортатися та поглиблено висвітлюватися в інших дисциплінах професійного профілю.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «**Психологія, психологія здоров'я**» пов'язаний із анатомією і фізіологією людини, психологією спорту, педагогікою, теорією і методикою фізичного виховання.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «**Психологія, психологія здоров'я**» є вивчення закономірностей прояву, розвитку та формування психіки людини в специфічних умовах фізичного виховання, формування знань студентів щодо механізмів психологічних виявів особистості, соціальної групи та навичок педагога-вихователя у колективі.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «**Психологія, психологія здоров'я**» є:

- ознайомити студентів з основними теоретичними конструктами загальної, вікової та педагогічної психології;
- допомогти студентам набути теоретичних знань та практичних навичок, що розкривають сутність психічних явищ;
- навчити враховувати знання про пізнавальні психічні процеси, про емоційно-вольову сферу при визначенні індивідуально-типологічних особливостей розвитку особистості в специфічних умовах фізичного виховання;
- навчити враховувати знання про вікові періоди розвитку психіки при визначенні індивідуальних показників фізичного розвитку особистості як в загальних умовах спортивної діяльності в цілому, так і в специфічних для певних видів фізичної реабілітації;
- сформувати необхідний і достатній рівень знань про учіння та виховання;
- ознайомити з основними теоретичними конструктами психології, що охоплюють промоцію і охорону здоров'я, а також профілактику та лікування хвороб, зокрема і чинники пов'язані зі станом здоров'я;
- допомогти студентам набути теоретичних знань та практичних навичок про педагогічну взаємодію та навчальний процес.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- основні етапи розвитку психологічної науки;
- основні теоретичні конструкти психології про природу та сутність психіки людини, психологію пізнавальних психічних процесів: відчуттів, сприймань, пам'яті, мислення, мови. мовлення, уяви та уваги;

- сутність та основні теорії особистості людини, прояви та закономірності емоційно-вольової сфери особистості, етапи вікового розвитку особистості, їх характеристику і особливості;

- методи психологічного дослідження психіки людини;

- психічні стани у фізичному вихованні і спорті, методи їх регулювання;

- напрямки цілеспрямованого розвитку можливостей людини та реалізації її особистісного потенціалу на різних етапах розвитку;

- основні психологічні вимоги до особистості педагога;

- основні категорії психології здоров'я і її завдання;

- про основні особливості фізичного, психічного і соціального здоров'я людини;

- сучасні уявлення про чинники здоров'я;

уміти:

- формулювати конкретні завдання в психології;

- організовувати і проводити науково-дослідну та методичну роботу з проблем психології фізичного виховання, аналізувати вплив негативних чинників на стан здоров'я людини;

- розпізнавати психологічні особливості людей та їх стани, користуючись знаннями виховувати їх;

- володіти основами педагогічної діяльності, засобами і прийомами психолого-педагогічного впливу на особистість;

- застосовувати технології психологічного забезпечення процесу навчання різних категорій людей руховими діями та розвитку фізичних якостей у процесі фізкультурно-розвивальних занять;

- застосовувати методики планування та проведення основних видів фізкультурно-оздоровчих занять за умови їх психолого-педагогічного забезпечення;

- самостійно виконувати загальні вправи з оздоровлення організму;

- скласти програму мотивації до здорового способу життя.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 360 годин / 12 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи психології.

Тема 1. Психологічна наука, її розвиток та сучасний стан.

Предмет і завдання психологічної науки. Історія розвитку психології як науки. Зв'язок психології з іншими науками. Основні галузі сучасної психології. Методи психології та специфіка їх застосування.

Тема 2. Психічні процеси, їх функції та розвиток.

Чуттєві форми пізнання дійсності: а) відчуття і сприймання; б) увага. Сенсорні сигнали: передавання та опрацювання. Особливості сенсорних систем людини. Раціональні форми освоєння дійсності: а) пам'ять; б) мислення; в) уява. Мислення як основна функція психіки, розвиток мислення. Зв'язок з мислення з мовою. Психологія свідомості та несвідомого.

Тема 3. Емоційно-вольова сфера.

Види емоцій і почуттів та їх місце в діяльності особистості. Воля як психологічний феномен і її аналіз.

Тема 4. Темперамент та характер.

Характеристика темпераменту. Основні класифікації типів темпераменту. Поняття про характер. Фактори формування характеру. Поняття акцентуації характеру. Типи акцентуацій.

Тема 5. Проблема особистості у психології. Спрямованість як провідна підструктура особистості.

Поняття особистості у психології. Психологічна структура особистості. Концепція динамічної функціональної особистості К. К. Платонова. Проблема біологічного і соціального в особистості. Спрямованість особистості та її складові: потреби, мотиви, переконання, інтереси, ідеали, світогляд.

Тема 6. Основи психології спілкування.

Поняття про спілкування в психології. Функції, форми і засоби спілкування. Вербальне і невербальне спілкування. Бар'єри спілкування. Особистість у суспільстві та колективі.

Тема 7. Психологічні засади діяльності та здібностей людини.

Сутність діяльності, її психологічна структура. Основні види діяльності. Знання, вміння і навички як основа розвитку здібностей. Види і структура здібностей.

Тема 8. Розвиток особистості. «Я-концепція». Психологічний захист.

Психічний розвиток людини та його фактори. Періодизації психічного розвитку. Гетерохронність і сенситивні періоди розвитку. «Я-концепція» як соціально-психологічний феномен. Поняття соціальної адаптації. Психологічний захист.

Змістовий модуль 2. Розвиток особистості.

Тема 9. Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології.

Значення, предмет вікової психології, її зв'язок з іншими науками. Завдання вікової та педагогічної психології. Методи дослідження у віковій та педагогічній психології. Поняття про психічний розвиток людини.

Тема 10. Основні закономірності психічного розвитку.

Підходи до вирішення питання про рушійні сили і фактори психічного розвитку. Поняття про сензитивний період розвитку. Стабільні періоди та кризи в психічному розвитку. Психічні новоутворення. Провідний вид діяльності. Соціальна ситуація розвитку. Психологічна періодизація людського життя.

Тема 11. Психологічні особливості розвитку особистості в онтогенезі.

Психологічні особливості дітей дошкільного віку. Психічний розвиток немовляти. Психічний розвиток дітей раннього віку. Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку. Соціальна ситуація розвитку в дошкільному віці. Гра як провідний вид діяльності дошкільника. Продуктивні види діяльності в дошкільному дитинстві. Психічний розвиток і формування особистості молодшого школяра. Анатомо-фізіологічні особливості молодшого школяра. Провідний вид діяльності молодших школярів. Структура учбової діяльності. Мотивація і самооцінка. Трудова діяльність

молодших школярів. Здібності учнів початкових класів та їхній розвиток. Темперамент та вияви характеру в молодшому шкільному віці. Психологічні особливості підліткового віку. Загальна характеристика особливостей розвитку підлітків. Новоутворення особистості. Сутність «кризи» підліткового віку. Стосунки з однолітками та дорослими. Розвиток пізнавальних процесів. Формування особистості підлітка. Психологічні особливості юнацького віку. Загальна характеристика ранньої юності. Розвиток пізнавальних процесів. Проблема вибору професії. Психосексуальний розвиток та взаємостосунки між статями в старшому шкільному віці. Взаємостосунки з дорослими та однолітками. Формування особистості в період ранньої юності.

Тема 12. Поняття соціальної групи. Класифікація груп.

Особистісні й соціальні ролі. Феномен лідерства в психології. Поняття соціальної групи. Класифікація груп. Рівні розвитку груп. Колектив.

Тема 13. Соціально-психологічні аспекти взаємовідносин у соціальних групах.

Проблема лідерства та керівництва. Типи лідерства. Соціально-психологічний клімат соціальної групи.

Тема 14. Психологічні особливості спілкування. Комунікація та взаєморозуміння.

Поняття спілкування. Вербальна та невербальна комунікація. Спілкування і взаєморозуміння. Поняття конфлікту.

Тема 15. Основні шляхи розвитку особистості професіонала.

Етапи професійного шляху. Модель професійного розвитку. Особливості психології дорослих людей у різні періоди життя. Шляхи продовження професійного довголіття.

Тема 16. Особливості психології дорослих людей у різні періоди життя.

Психологічні функції у різні періоди життя. Гендерні особливості професійного вибору. Шляхи продовження професійного довголіття.

Тема 17. Психологія педагогічної діяльності.

Сутність процесу навчання та типи навчання. Структура учбової діяльності. Поняття про учіння, научіння і навчання. Психологічні фактори успішності учіння. Психологічна характеристика педагогічної діяльності. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності. Структура педагогічної діяльності. Характеристика педагогічних умінь. Стили педагогічної діяльності.

Тема 18. Психологія виховання.

Сутність психології виховання. Учніський колектив і його виховний вплив. Психологія індивідуального підходу до дитини у процесі виховання. Вікові аспекти виховання.

Змістовий модуль 3. Основи психології здоров'я.

Тема 19. Внутрішня картина здоров'я.

Основні складові частини внутрішньої картини здоров'я та її формування. Теоретична модель внутрішньої картини здоров'я. Психічне здоров'я людини та позитивні емоційні стани. Психічне здоров'я людини й депресивні стани. Методики оцінки та самооцінки стану здоров'я. Здоров'я

як соціальний феномен. Соціальний рівень індивідуального здоров'я. Показники соціального здоров'я. Вікові особливості стану здоров'я. Моделі пояснення гендерних відмінностей у стані здоров'я.

Тема 20. Психологічні механізми забезпечення психічного здоров'я.

Саморегуляція стану та поведінки в забезпеченні здоров'я. Самоконтроль стану і поведінки в забезпеченні здоров'я. Механізми компенсації в забезпеченні психічного здоров'я. Психогігієна і збереження здоров'я людини.

Тема 21. Психологічний захист особистості.

Усвідомлення себе і свого місця у світі. Соціальне здоров'я особистості. Захисні реакції і механізми особистості. Поняття про віру та довіру. Класифікація довірливих стосунків. Психологічні особливості впевненої в собі особистості.

3. Рекомендована література

Базова

1. Вікова і педагогічна психологія: Навч. Посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. – К.: Каравела, 2006. – 344 с.
2. Кутішенко В.П., Ставицька С.О. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум: Навч. посіб. – К.: Каравела, 2009. – 448 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 288 с.
4. Партико Т.Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б. Партико. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.
5. Психологическое обследование младших школьников / А.Л. Венгер, Г.А. Цукерман. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС. 2005. – 159 с.
6. Психологія: Підручник / Під ред. Ю.Л. Трофімова, 3-тє видання., стереотипне. – К.: Либідь, 2001.
7. Психологія здоров'я людини: Навчальний посібник / За ред. І. Я. Коцана. – Луцьк: РВВ — Вежа, Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. – 430 с.
8. Психологія: Конспект лекцій. Навчальний посібник для студ. напряму підготовки: 6.020302 Історія, 6.040104 Географія, 6.010201 Фізичне виховання / Укл. Н. М. Атаманчук. – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 201 с.
9. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 360с.
10. Савчин М.В. Педагогічна психологія: Навч. посібник – К.: Академвидав, 2007. – 427 с.
11. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
12. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А.. Педагогічна психологія. Навч. посіб. – Київ «Центр учбової літератури», 2012. – 168 с.
13. Степанов О. М., Фіцула М.М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 520 с.
14. Столяренко Л.Д. Основы психологии. – Р.-н.-Д.: Феникс, 1997. – 736 с.

15. Хьелл Ларри, Зиглер Дэниел. Теории личности. Основные положения, исследования и применение. Перевод С.Меленевской и Д.Викторовой, 1992; СПб.: Питер Пресс, 1997. Терминологическая правка В.Данченко К.: PSYLIB, 2006 / [электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.psylib.org.ua/books/hjelz01/index.htm>

16. Цигульська Т.Ф. Загальна та прикладна психологія: як допомогти собі та іншим. Курс лекцій. Навчальний посібник. Рекомендовано Міністерством освіти України. / Київ. «Наукова думка». 2000. 191 с.

Допоміжна

17. Абрамова Г. С. Возрастная психология: Учеб. пособие для студ. вузов. - 4-е изд., стереотип. - М.: Издательский центр "Академия", 1999. - 672 с.

18. Амосов Н.М., Никитина Л.А., Воронцов Д.Д. Страна детства. Сборник. – М.: Знание, 1991. – 288 с.

19. Берн Эрик. Игры. В которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений; Люди, которые играют игры. Психология человеческой судьбы: Пер. с англ./Общ. Ред. М.С. Мацковского. – СПб.: Лениздат, 1992. – 400 с.

20. Варій М.Й. Психологія особистості: Навч. посібник. – К.: «Центр учбової літератури», 2008. – 592 с.

21. Введение в психологию. Под общ. ред. проф. Петровского. – М., 1996. – 360 с.

22. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія. Навч.посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 112 с.

23. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.

24. Возрастные и индивидуальные особенности младших подростков. Под ред. Д.Б. Эльконина. Т.В. Драгуновой. – Москва: Издательство «Просвещение», 1967. – 360 с.

25. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии: Информ-метод. материалы к курсу «Общая психология»: Учебное пособие для студентов пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1986. – 272 с.

26. Єрмолаєва М. В. Психологія розвитку. – М.: Московський психолого-соціальний інститут, НПО МОДЭКГод, 2003. – 376 с.

27. Заброцький М.М. Вікова психологія: Навч.посібник. – К.: МАУП, 2002. – 104 с.

28. Кон И.С. Психология ранней юности: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1989. – 255 с.

29. Кон И.С. Психология старшеклассника: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1980. – 192 с.

30. Кутішенко В.Т., Ставицька С.О. Психологія розвитку. Вікова психологія. Практикум. – К.: Каравела, 2009. – 448 с.

31. Крайг Г. Психология развития. - 9-е изд. - СПб.: Питер, 2005. - 940 с:

32. Крутецкий В.А. Психология: Учебник для учащихся пед. училищ. – М.: Просвещение, 1980. – 352 с.

33. Маркова А.К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте: Пособие для учителя. – М., Изд-во Просвещение, 1983. – 96 с.
34. Мухина В.С. Детская психология: Учеб. для студ. пед. ин-тов / Под ред. Л.А. Венгера. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение. 1985.– 272 с.
35. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. / 3-є вид., випр. – К.: Вища шк., 2004.
36. Общая психология: Учеб. для студентов пед. ин-тов / Под ред. А.В. Петровского. 2-е изд., доп. и перераб. М., 1976. – 479 с.
37. Основи психології / Під заг. ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. – К.: Либідь, 1996.
38. Павелків Р.В. Вікова психологія: підручник / Р.В Павелків. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
39. Практикум по возрастной и педагогической психологии: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / А.А. Алексеев, И.А. Архипова, В.Н. Бабий и др.; Под ред. А.И. Щербакова. М.: Просвещение, 1987. – 255 с.
40. Психологія особистості: Словник-довідник / за редакцією П.П. Горностаєва, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
41. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2 т. – М., – 1989.
42. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Под ред. И.И. Ильясова, В.Я. Ляудис. – М., Изд-во Моск. ун-та. 1980, 292 с.

Інформаційні ресурси

1. Психологія. Під ред. Трофімов а Ю.Л. - <http://westudents.com.ua/glavy/79955-peredmova.html>
2. Сергєєнкова О.П.. Педагогічна психологія - <http://westudents.com.ua/glavy/78975-35-psihologchna-harakteristika-pedagogchno-maysternost-stilv-pedagogchno-dyalnost.html>
3. *Селье Ганс*. От мечты к открытию / [електронний ресурс]: http://bookz.ru/authors/sel_e-gans/distree/page-2-distree.html:
4. Що таке стреси і як їх долати / Сененко Світлана «Дзеркало тижня» №12, 29 березня 2008, 00:00 [електронний ресурс] / scho_take_stresi_i_yak_yih_dolati-53263.html

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Три письмові модульні роботи, Іспит

5. Засоби діагностики успішності навчання. Критерії оцінювання (у %)

Семестрова рейтингова оцінка розраховується, виходячи з критеріїв:

- письмові модульні роботи 40% ;
- участь у практичних заняттях 30% ;
- самостійна робота (реферат) 10% ;
- усний іспит (реферат) 20% .